

**Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Korsze
na lata 2026-2035**

KORSZE 2026

Spis treści

Wstęp	3
1. Główne uwarunkowania prawne i programowe Strategii	4
1.1. Podstawy prawne	4
1.2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	5
2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Korsze	8
2.1. Główne procesy demograficzne	8
2.2. Lokalny rynek pracy.....	10
2.3. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej.....	12
3. Zasoby gminnego systemu pomocy i wsparcia	15
3.1. Instytucjonalny system pomocy i wsparcia.....	15
3.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych	16
4. Główne wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej.....	19
4.1. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi	19
4.2. Sytuacja osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	20
4.3. Dysfunkcje społeczne	24
4.4. Bierność zawodowa, bezrobocie i ubóstwo	26
5. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	29
6. Cele i kierunki działań.....	31
7. Założenia wdrożeniowe Strategii	37
7.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej ...	37
7.2. Koordynacja wdrażania Strategii.....	37
7.3. Ramy finansowe	38
7.4. Monitoring Strategii	39
Spis tabel	40
Spis wykresów	40

Wstęp

Lokalna polityka społeczna, w szerokim znaczeniu, stanowi działalność zmierzającą do poprawy standardów życia wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej. Działania realizowane w jej ramach nie powinny więc koncentrować się jedynie na doraźnym bądź długookresowym wspomaganiu osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, natomiast powinny zmierzać do oddziaływania na świadomość społeczną oraz warunki życia, tak aby minimalizować ryzyko występowania problemów i dysfunkcji oraz maksymalizować zdolność osób i rodzin do ich samodzielnego przezwyciężania. Szczególnie istotne są również założenia procesu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych w gminie, służącego poprawie dostępności i jakości usług społecznych zapewnianych mieszkańcom. Znajdują one wyraz w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Korsze na lata 2026-2035*.

Niniejszy dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej gminy oraz założeń wdrożeniowych. Część diagnostyczna obejmuje podstawowe zagadnienia dotyczące funkcjonowania gminy, procesów demograficznych, rynku pracy, problemów społecznych, a także dostępności usług społecznych i aktywności mieszkańców. Została opracowana w oparciu o dane, których najbogatsze źródło stanowił Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Korszach oraz Raporty o stanie gminy Korsze. Zasadniczo analiza została przeprowadzona dla przedziału lat 2022-2024, a przypadku niektórych zagadnień z uwzględnieniem 2025 roku, jeśli takie dane były dostępne w momencie opracowywania dokumentu. Część wdrożeniowa strategii zawiera natomiast wizję projektowanych zmian oraz katalog niezbędnych kierunków działań, a następnie wskazówki, jak skutecznie zarządzać realizacją strategii.

1. Główne uwarunkowania prawne i programowe Strategii

1.1. Podstawy prawne

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*, zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W jego ramach należy szczególnie uwzględnić programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:

- 1) diagnoza sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- 2) prognoza zmian w okresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Ponadto, zgodnie z art. 16b pkt 3 strategia opracowana przez gminę określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybie określonym w tej ustawie.

Obszar lokalnej polityki społecznej kształtują również inne akty normatywne w randze ustawy, wśród których należy wymienić w szczególności następujące:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych;
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 25 lutego 1964 r.;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych odbywa się na podstawie przepisów wskazanych wyżej ustaw, a także szeregu innych, których tu nie wymieniono, a które regulują obowiązki organów gminy, sposób realizacji zadań własnych, jak również określają katalog dostępnych narzędzi.

1.2. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi

Uwarunkowania programowe lokalnej polityki społecznej znajdują swoje źródła w dokumentach strategicznych różnych szczebli: międzynarodowego, europejskiego, krajowego, regionalnego oraz lokalnego. Stanowią one kierunkowe wytyczne dla działań jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając spójność działań i realizację nadrzędnych celów polityki poszczególnych szczebli. Wśród dokumentów międzynarodowych i krajowych należy wskazać m.in. następujące:

- Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność,
- Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030.

Spośród powyższych szczególną uwagę warto poświęcić stosunkowo najnowszemu dokumentowi, jakim jest *Strategia Rozwoju Usług Społecznych* przyjęta w dniu 15 czerwca

2022 roku przez Radę Ministrów. Jej głównym celem jest deinstytucjonalizacja, czyli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych założeń tego dokumentu można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Na poziomie regionalnym należy odnieść się w szczególności do *Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030*, przyjętej przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 28 września 2021 roku. Dokument ten zakłada jako cel główny: „Wzmocnienie spójności społecznej regionu Warmii i Mazur oraz poprawa warunków życia mieszkańców przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej”. Cel ten będzie realizowany w siedmiu obszarach i celach strategicznych:

1. Rodzina - cel: Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin.
2. Seniorzy - cel: Wzrost jakości życia osób starszych.
3. Osoby z niepełnosprawnościami - cel: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.
4. Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy - cel: Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy.
5. Wspieranie zatrudnienia - cel: Ograniczenie bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa.
6. Ekonomia społeczna i solidarna - cel: Zwiększenie udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych.
7. Kapitał społeczny - cel: Budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego.

W obszarze usług społecznych na poziomie regionu istotny jest *Warmińsko-Mazurski Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2028* przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Nr 59/1011/25/VII z dnia 22 grudnia 2025 r. Jego cele sformułowano następująco:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie regionalnym,

- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych (rządowych, samorządowych) z regionalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne departamenty/jednostki organizacyjne samorządu województwa przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Sformułowano również cele horyzontalne w procesie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie warmińsko-mazurskim, wspólne dla wszystkich obszarów interwencji. Są to:

- 1) Tworzenie miejsc koordynacji usług w formie Centrów Usług Społecznych.
- 2) Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej i partnerstw na rzecz DI i usług społecznych.
- 3) Doskonalenie zawodowe, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr jednostek pomocy społecznej i wspierania rodziny, pieczy zastępczej, PES w obszarze usług i DI.
- 4) Rozwój usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę zgodnie z DI.
- 5) Wsparcie i częściowe odciążenie opiekunów faktycznych w opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- 6) Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu.
- 7) Profesjonalizacja podmiotów ekonomii społecznej.
- 8) Wzmocnienie świadomości nt. dostępności usług społecznych.

Warto również przytoczyć założenia *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2030*, przyjętej Uchwałą Nr XXXII/278/2021 Rady Powiatu w Kętrzynie z dnia 25 lutego 2021 r. Określono w niej następujące priorytety:

- Priorytet 1. Rozwój usług skierowanych do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej.
- Priorytet 2. Rozwój i realizacja usług wspierających osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- Priorytet 3. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej.
- Priorytet 4. Budowanie i rozwój partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi.

2. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Korsze

2.1. Główne procesy demograficzne

Gmina Korsze jest gminą miejsko-wiejską leżącą w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie kętrzyńskim. Od zachodu graniczy z gminami: Bisztynek i Sępopol, od północy z gminą Barciany, od wschodu z gminą Kętrzyn, a od południowej strony z gminą Reszel. Na jej obszar składają się: miasto Korsze, stanowiące ośrodek administracyjny i usługowy oraz 23 sołectwa: Babieniec, Bykowo, Błogoszewo, Dłużec Wielki, Garbno, Glitajny, Gudniki, Gudziki, Karszewo, Kałwagi, Kraskowo, Parys, Piaskowiec, Podlechy, Proсна, Płutniki, Saduny, Sajna Wielka, Suśnik, Sątoczno, Tołkiny, Warnikajmy oraz Łankiejmy.

Gmina zajmuje powierzchnię 250 km², przy czym miasto 4 km², a obszary wiejskie 246 km². Średnia gęstość zaludnienia gminy to 34,2 osób/km², co oznacza, że jest niższa niż województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie wynosi 55,8 osób/km² oraz powiatu kętrzyńskiego, gdzie kształtuje się na poziomie 46,4 osób/km².

Według danych z Rejestru Mieszkańców w końcu 2025 roku Gminę Korsze zamieszkiwało 8 661 osób, w tym w Korszach – 3 788 osób. Spośród miejscowości najliczniej zamieszkałe były: Garbno (517 osób), Łankiejmy (361 osób), Glitajny (304 osoby) oraz Wandajny (293 osoby).

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego w końcu 2024 roku Gminę Korsze zamieszkiwało 8 544 mieszkańców, w tym 4 234 mężczyzn (49,6%) oraz 4 310 kobiet (50,4%). Spośród nich 3 871 osób (45,3%) mieszkało w mieście, a 4 673 osoby (54,7%) na obszarach wiejskich. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej na terenie gminy w ostatnich latach zmniejszyła się. W porównaniu do 2022 roku miał miejsce spadek o 287 osób, tj. o 3,3%, natomiast w odniesieniu do 2023 roku spadek wynosił 156 osób, tj. 1,8%.

Tabela 1. Wybrane dotyczące ludności Gminy Korsze w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Ludność ogółem	8 831	8 700	8 544
Mężczyźni	4 403	4 314	4 234
Kobiety	4 428	4 386	4 310
Miasto	4 005	3 934	3 871
Wieś	4 826	4 766	4 673
Urodzenia żywe	52	44	33
Zgony ogółem	117	111	96
Przyrost naturalny	-65	-67	-63
Zameldowania	96	43	79
Wymeldowania	160	110	174
Saldo migracji	-64	-67	-95

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Jednym z czynników, które mają wpływ na tempo i wielkość zmian liczby ludności jest przyrost naturalny, stanowiący różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. W latach 2022-2024 wykazywał wartości ujemne, co oznacza, że więcej mieszkańców gminy umierało niż się rodziło. W 2024 roku ukształtował się na poziomie -63 osób, przy czym odnotowano 33 urodzenia żywe i 96 zgonów. W porównaniu do 2022 roku liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 19, natomiast liczba zgonów spadła o 21.

Wpływ na kształtowanie się liczby ludności gminy mają również migracje. W badanym okresie saldo migracji wykazywało wartości ujemne. W 2024 roku ukształtowało się na poziomie -95, przy czym 79 osób zameldowało się na terenie gminy, a 174 wymeldowały się z niej. W porównaniu do 2022 roku saldo migracji spadło o 31.

Struktura wiekowa ludności Gminy Korsze wskazuje na postępujące starzenie się społeczeństwa, zjawisko w ostatnich dziesięcioleciach coraz bardziej widoczne w krajach rozwiniętych, w tym w Polsce. I choć starzenie się i starość są wpisane w cykl życia ludzkiego, to jednak rozwój cywilizacyjny, wydłużanie czasu trwania życia oraz coraz wyższa jego jakość powodują, że społeczeństwo starzeje się intensywniej niż kiedyś. Oznacza to, że w jego strukturze coraz większy odsetek stanowią ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe mają coraz mniejszy udział procentowy.

W okresie od 2022 do 2024 roku w gminie można było zaobserwować:

- spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, a więc dzieci i młodzieży do 17 roku życia z 17,2% w pierwszym roku analizy do 16,3% w ostatnim;
- spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat) – z 60,5% do 59,4%;
- wzrost odsetka osób w poprodukcyjnym okresie życia (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety od 60 lat wzwyż) – z 22,3% do 24,2%.

Aktualnie już co czwarta osoba w Gminie Korsze jest w wieku emerytalnym. W następnych latach należy prognozować dalsze postępowanie procesu starzenia się społeczeństwa gminy, na co wskazuje m.in. sposób kształtowania się wskaźników obciążenia demograficznego.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki obciążenia demograficznego dotyczące ludności Gminy Korsze w latach 2022-2024

18,9	2022	2023	2024
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	65,2	66,2	68,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	129,5	138,0	148,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	36,8	38,4	40,8
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	18,2	19,4	20,7
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	22,0	23,2	24,7
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	14,5	15,6	16,5

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W 2024 roku na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Korsze przypadało 148,4 osób w wieku poprodukcyjnym, co oznacza zwiększenie się tego wskaźnika w porównaniu do 2022 roku o 18,9 punktów. Wzrost, choć w mniejszym stopniu, nastąpił również w przypadku wskaźnika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – z 36,8 w 2022 roku do 40,8 w 2024 roku. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w analizowanym okresie zwiększył się o 2,5 punktu do poziomu 20,7%. Wskaźnik ten jest wyższy w przypadku kobiet, gdzie wynosi 24,7%, natomiast w przypadku mężczyzn – 16,5%.

Wszystkie omówione wskaźniki w latach 2022-2024 wykazywały tendencję rosnącą. Kształtują się na poziomie niższym niż w powiecie kętrzyńskim, gdzie, dla przykładu wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2024 roku wynosił 47, natomiast odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wyniósł 22,8%.

2.2. Lokalny rynek pracy

Istotne dla diagnozy sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy jest scharakteryzowanie lokalnego rynku pracy. Jego specyfika i kondycja uwarunkowane są wieloma czynnikami, w tym m.in. społecznymi, geograficznymi, historycznymi, prawnymi oraz instytucjonalnymi, a jednocześnie w sposób bezpośredni lub pośredni przekładają się na jakość życia mieszkańców danego terytorium. Na potrzeby określenia celów strategii rozwiązywania problemów społecznych analiza rynku pracy odnosi się do jego podstawowych aspektów, mając na celu scharakteryzowanie rynku pracy pod kątem m.in. aktywizacji osób w trudnej sytuacji.

Na koniec 2024 roku w rejestrze REGON figurowały 552 podmioty gospodarki narodowej z terenu Gminy Korsze. Ich liczba wzrosła w porównaniu do 2022 roku o 9 podmiotów. Na każdy 1 000 ludności w 2024 roku przypadało tu 65 podmiotów, natomiast na każdy 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 108,7 podmiotów. W przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2024 roku na 1 000 mieszkańców gminy przypadało 40 takich osób, natomiast na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 6,67 osób prowadzących działalność gospodarczą.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Korsze w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności	61	63	65
Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	101,6	105,3	108,7
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 ludności	38	39	40
Osoby fiz. prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	6,27	6,50	6,67

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Korsze przeważają podmioty zatrudniające do 9 osób – w 2024 roku stanowiły one 97,1% ogółu, w dalszej kolejności są podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób (2,4%) oraz podmioty zatrudniające więcej od 49 do 249 pracowników (0,5%).

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Korsze w latach 2022-2024

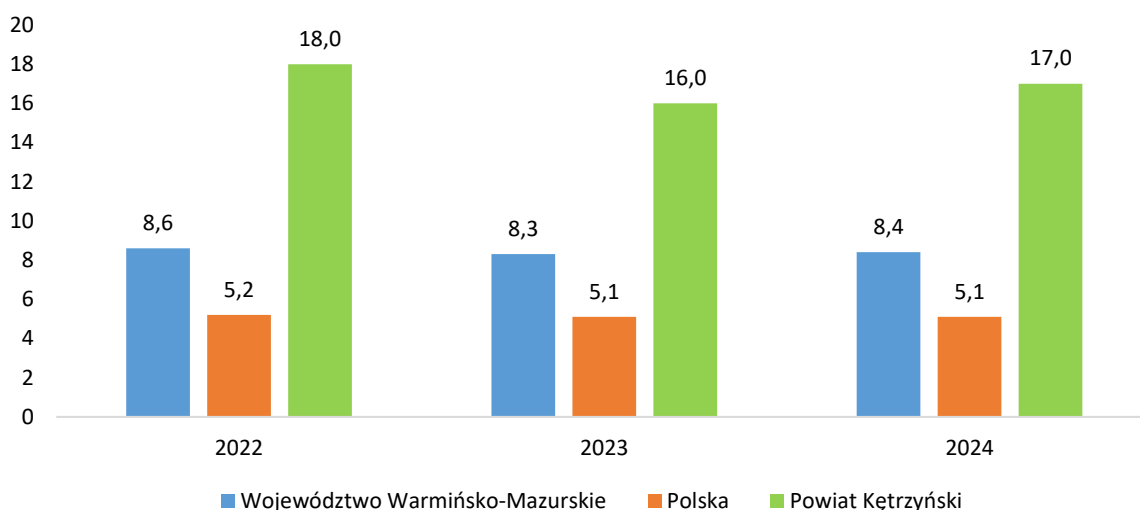
Wyszczególnienie	2022	2023	2024
0-9	527	535	536
10-49	13	13	13
50-249	3	3	3
Razem	543	551	552

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

O sytuacji społeczno-ekonomicznej może świadczyć wysokość stopy bezrobocia oraz jej relacja w stosunku do wartości krajowych i wojewódzkich. Obrazuje ona procentowy stosunek liczby ludności bezrobotnej do liczby ludności aktywnej zawodowo. Ze względu na to, że stopa bezrobocia nie jest wyliczana na poziomie gminy, zaprezentowano dane dotyczące całego powiatu kętrzyńskiego.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie kętrzyńskim w grudniu 2024 roku wynosiła 17,0%, co oznacza, iż była wyższa od stopy wojewódzkiej o 8,6 punktu procentowego, natomiast od stopy krajowej – wyższa o 11,9 punktu. Stopa bezrobocia w powiecie w latach 2022-2024 wykazywała tendencją spadkową, zmniejszając się w tym czasie o jeden punkt. Stopa bezrobocia w województwie zmniejszyła się w tym czasie o 0,2 punktu, a w kraju o 0,1.

Wykres 1. Stopa bezrobocia w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i powiecie kętrzyńskim w latach 2022-2024

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GUS.

Warto przy tym pamiętać, że bezrobotni zarejestrowani w PUP to jedynie część osób, które nie posiadają zatrudnienia, natomiast pozostałe nie rejestrują się m.in. ze względu na brak motywacji a nawet niechęć do podjęcia pracy lub innych oferowanych przez urząd form aktywizacji zawodowej, a także ze względu na pracę w *szarej strefie*.

2.3. Dominujące problemy w ujęciu pomocy społecznej

W latach 2023-2025 w Gminie Korsze liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. W 2025 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Korszach przyznał świadczenia z pomocy społecznej 702 osobom, żyjącym w 544 rodzinach, w których funkcjonowały 1 004 osoby. W porównaniu do 2023 roku skala korzystania przez mieszkańców gminy z pomocy społecznej zmniejszyła się. Liczba osób, którym przyznano świadczenie, spadła o 72, tj. o 9,3%; liczba rodzin – o 38, tj. o 6,5%, natomiast liczba osób w rodzinach – o 114, czyli o 10,2%.

Tabela 5. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Korsze w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	774	720	702
Liczba rodzin	582	553	544
Liczba osób w rodzinach	1 118	1 027	1 004

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Świadczenia przyznawane z pomocy społecznej mogą mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Do pierwszej kategorii zalicza się zasiłki: stały, okresowy i celowy. Świadczenia o charakterze niepieniężnym to m.in. praca socjalna, interwencja kryzysowa, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy i odpowiadać celom i możliwościom pomocy społecznej.

Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Korsze w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Zasiłek stały	155	152	140
- dla osoby samotnie gospodarującej	126	135	122
- dla osoby w rodzinie	30	18	18
Zasiłek okresowy	403	355	326
- z tytułu bezrobocia	328	286	264
- z tytułu długotrwałej choroby	33	31	23
- z tytułu niepełnosprawności	47	29	19
Zasiłek celowy (inne zasiłki celowe)	470	439	418

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej przyznawany był zasiłek celowy – w tym przypadku liczba świadczeniobiorców w 2025 roku wyniosła 418, co oznacza spadek w porównaniu do 2023 roku o 52 osoby. Na drugim miejscu były zasiłki okresowe, które w 2025 roku otrzymało 326 osób, czyli o 77 osób mniej niż w 2023 roku. Większość osób (264) pobierała go z tytułu bezrobocia. Z powodu długotrwałej choroby zasiłek okresowy otrzymywały 23 osoby, natomiast z tytułu niepełnosprawności 19 osób. W trzeciej kolejności należy wskazać zasiłki stałe, które w 2025 roku przyznano 140 osobom, spośród których 122 to osoby samotnie gospodarujące. Liczba osób, które otrzymywały zasiłek stały w latach 2023-2025 spadła o 15.

Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Korsze w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	2023		2024		2025	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	85	100	79	96	71	87
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	17	19	18	19	19	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa	53	264	46	247	52	271
- w tym wielodzietność	39	220	39	225	40	233
Bezrobocie	365	795	326	689	307	629
Niepełnosprawność	222	366	216	338	213	331
Długotrwała lub ciężka choroba	275	469	253	421	244	395
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	84	326	66	253	53	210
- w tym rodziny niepełne	60	184	46	141	36	114
- w tym rodziny wielodzietne	29	169	19	113	15	90
Przemoc domowa	5	19	3	9	5	19
Alkoholizm	49	74	53	76	54	71
Narkomania	0	0	5	6	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	7	8	9	11	11
Sytuacja kryzysowa	1	2	0	0	0	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na

pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy Korsze w 2025 roku należy wskazać bezrobocie (307 rodzin; 629 osób w rodzinach), długotrwałą lub ciężką chorobę (244 rodziny; 395 osób), niepełnosprawność (213 rodzin; 331 osób), ubóstwo (71 rodzin; 87 osób), alkoholizm (54 rodziny, 71 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (53 rodziny; 210 osób) oraz potrzebę ochrony macierzyństwa (52 rodziny; 271 osób). Inne powody korzystania z pomocy społecznej występujące w Gminie Korsze to bezdomność (19 rodzin, 20 osób), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (11 rodzin, 11 osób), przemoc domowa (5 rodzin, 19 osób) oraz narkomania (2 rodziny, 2 osoby).

3. Zasoby gminnego systemu pomocy i wsparcia

3.1. Instytucjonalny system pomocy i wsparcia

Instytucjonalny system pomocy i wsparcia organizowany jest na rzecz osób i rodzin, doświadczających trudnych sytuacji życiowych – szczególnie wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać wyzwań i barier wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej to między innymi na samorządzie gminy spoczywa obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej wobec jej mieszkańców. Jednostką wykonującą te zadania w Gminie Korsze jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Korszach. W świetle art. 15 ww. ustawy, polegają one na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

MOPS w Korszach realizuje ponadto szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym m.in. w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. W strukturze MOPS funkcjonuje Klub Integracji Społecznej.

Zasoby instytucjonalne gminy tworzą również inne jednostki organizacyjne, takie jak:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Korszach,
- Szkoła Podstawowa im. Zasłużonych dla Warmii i Mazur w Garbnie,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Łankiejmach,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sątocznie,
- Przedszkole Miejskie w Korszach,
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Korszach wraz z filiami,
- Miejski Ośrodek Kultury w Korszach.

Pomoc i wsparcie mieszkańcom Gminy Korsze zapewniają także Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Zespół Interdyscyplinarny. Do zadań GKRPA należy m.in. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego; przeprowadzanie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu oraz członkami ich rodzin; współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i społecznymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi; a także prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych i opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W jego skład wchodzi osoby z różnych grup zawodowych, reprezentujące instytucje publiczne odpowiedzialne za działania w tym obszarze. Zespół integruje i koordynuje działania różnych podmiotów i specjalistów, w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku nim zagrożonym bądź dotkniętym, rozpowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową. Bardzo ważne są także działania profilaktyczne oraz edukacja społeczna.

Należy wskazać także jednostki powiatowe funkcjonujące w obszarze pomocy społecznej i rynku pracy, w tym przede wszystkim:

- ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie – realizuje zadania powiatu wynikające nie tylko z ustawy o pomocy społecznej, ale również m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jako organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej), a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- ✓ Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie – realizuje zadania powiatu, polegające m.in. na udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy (pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa), organizowaniu i finansowaniu form pomocy, przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, a także opracowywaniu analiz i sprawozdań dotyczących rynku pracy.

System pomocy i wsparcia w szerokim ujęciu obejmuje również inne instytucje rynku pracy, jednostki oświatowe oraz wszystkie podmioty, które na co dzień współpracują ze sobą ze względu na zbieżne cele oraz obsługę tych samych klientów.

3.2. Zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych

W świetle ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, stanowi ona działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym. Podmiotami ekonomii społecznej są natomiast m.in. spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie pracy oraz organizacje pozarządowe.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2024 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 21 stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 2 fundacje. W porównaniu do 2022 roku liczba tych pierwszych wzrosła o 1, natomiast liczba fundacji pozostała na niezmiennym poziomie.

W Krajowym Rejestrze Sądowym na terenie Gminy Korsze zarejestrowanych jest 14 fundacji i stowarzyszeń, nie licząc podmiotów w stanie likwidacji. Ich działalność dotyczy m.in. bezpieczeństwa publicznego, sportu, pomocy społecznej, aktywności lokalnej, edukacji,

propagowania trzeźwości. Ich potencjał do realizacji usług społecznych, wyrażający się w aktywności, liczbie i kwalifikacjach zatrudnianej kadry, zapleczu infrastrukturalnym oraz chęci do współpracy z samorządem, jest dość niewielki.

Istotną rolę w aktywizacji lokalnej społeczności pełnią obecnie Koła Gospodyń Wiejskich. W świetle krajowego rejestru KGW na terenie Gminy Korsze funkcjonuje 9 KGW – w Babieńcu, Łankiejmach, Garbnie, Wandajnach, Parysie, Suśniku, Korszach, Kraskowie i Glitajnach.

Współpraca Gminy Korsze z organizacjami pozarządowymi odbywa się na podstawie rocznych programów współpracy.

W 2024 roku Gmina Korsze wspierała wykonywanie zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie poprzez udzielenie dotacji w zakresie:

1) w rozwoju wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i rekreacji w Gminie Korsze:

- szkolenie sportowe młodzieży oraz organizacja zawodów i rozgrywek sportowych o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim,
- organizacja przygotowań i uczestnictwo w lokalnych i regionalnych imprezach sportowych i rekreacyjnych,
- organizowanie konkursów sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- wspieranie działalności klubów sportowych realizujących zadania na rzecz rozwoju sportu w Gminie Korsze,
- organizacja przedsięwzięć dotyczących sportu i rekreacji dla mieszkańców Gminy,

2) ochrony i promocji zdrowia:

- realizacja zadań gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- promowanie zdrowego trybu życia poprzez organizowanie imprez kulturalnych i sportowych dla dzieci i młodzieży,
- pomoc dzieciom, wychowującym się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholizmu,
- prowadzenie świetlicy środowiskowej w Korszach,

3) krzewienia kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego:

- organizacja imprez integrujących społeczność lokalną (koncerty, festyny, festiwale, wieczornice, promujących region oraz rozwijających talenty artystyczne dzieci i młodzieży),
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- wspieranie zadań statutowych organizacji pozarządowych zajmujących się kulturą i ochrona dziedzictwa narodowego,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych poprzez organizację imprez i podejmowanie innych działań integrujących społeczność lokalną, promujących region oraz rozwijających talenty artystyczne dzieci i młodzieży,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego,

- tworzenie warunków rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,

4) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym:

- zapewnienie możliwości stanu fizycznego i psychicznego seniorów w środowisku lokalnym,
- tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności dla osób starszych,

5) pomocy społecznej:

- świadczenie usług opiekuńczych,
- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Na realizację powyższych zadań publicznych, z wyjątkiem pomocy społecznej przekazano dotacje w wysokości 266 tys. zł. W ramach zadania z zakresu pomocy społecznej zadanie przekazano do realizacji Spółdzielni Socjalnej „Opoka”, z dotacją w wysokości 370 tys. zł.

4. Główne wyzwania strategiczne lokalnej polityki społecznej

4.1. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi

Rodzina jest naturalnym środowiskiem służącym opiece i wychowaniu dzieci. Wypełnia też szereg innych ważnych społecznie funkcji. Występujące na jej drodze trudności życiowe są sprawą oczywistą i prawdopodobnie nieuniknioną. Mogą pojawić się w razie problemów zawodowych, utraty pracy czy niedostatecznych dochodów. Mogą też być efektem konfliktów małżeńskich/w związku osób dorosłych. Bardzo często ich źródłem są jednak problemy wychowawcze, wynikające z rozwoju dzieci, które na różnych etapach życia potrzebują odpowiedniej uwagi i mądrych oddziaływań wychowawczych. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w niezbędne kompetencje rodzicielskie, samodzielnie albo przy wsparciu ze strony krewnych, znajomych bądź przy okresowym wsparciu specjalistów potrafią radzić sobie z problemami a nawet sytuacjami kryzysowymi. Natomiast w rodzinie, w której kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku Gminę Korsze zamieszkiwało 2 531 rodzin, w tym 1 448 małżeństw i 254 związki niesformalizowane. Wśród małżeństw dzieci wychowywały 953 rodziny, a wśród związków niesformalizowanych – 188 rodzin. W tym czasie wśród mieszkańców było 691 matek z dziećmi i 138 ojców z dziećmi. Łącznie Gminę Korsze zamieszkiwało 1 970 rodzin z dziećmi, w których było 3 282 dzieci. Średnio na jedną rodzinę przypadało 1,67 dzieci. Najwięcej rodzin miało jedno dziecko (1 062), następnie w 632 rodzinach było dwoje dzieci, w 194 – troje, a w 82 – czworo i więcej dzieci.

Wśród rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Korsze w 2025 roku, rodziny z dziećmi stanowiły 24,3%. W 132 takich rodzinach funkcjonowały 533 osoby. Największy odsetek stanowiły rodziny z jednym dzieckiem (39,4%), a w dalszej kolejności z dwojgiem dzieci (27,3%) oraz z trojgiem dzieci (20,5%). W porównaniu do 2023 roku liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną zmniejszyła się o 34.

W 2025 roku pomocą społeczną objęto 58 rodzin niepełnych, w których funkcjonowało 196 osób. Spośród nich w 24 rodzinach było jedno dziecko, w 17 rodzinach dwoje dzieci, w 11 rodzinach 3 dzieci oraz w 6 rodzinach czworo i więcej dzieci.

Jednym z głównych powodów obejmowania rodzin z dziećmi wsparciem w Gminie Korsze w 2025 roku była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, z tytułu której w 2025 roku wsparto 53 rodziny (210 osób), czyli o 31 rodzin i o 116 osób mniej niż w 2023 roku. Wśród tych rodzin było 114 rodzin niepełnych i 90 rodzin wielodzietnych.

Drugim istotnym powodem jest potrzeba ochrony macierzyństwa, która stanowiła powód przyznania pomocy 52 rodzinom, w których funkcjonowało 271 osób, w tym 40 rodzinom (233 osobom) z powodu potrzeby ochrony wielodzietności. W porównaniu do 2023 roku liczba wspartych z tego tytułu rodzin zmniejszyła się o 1, natomiast liczba osób w tych rodzinach wzrosła o 7.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy w szczególności opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym; udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych; wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych; a także podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

MOPS w Korszach zatrudnia jednego asystenta rodziny, który w 2025 roku obejmował wsparciem 20 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Wsparciem asystenta rodziny obejmowane są rodziny z problemami takimi jak niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze, niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, a także niska aktywność zawodowa dorosłych członków rodziny. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci i prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Każda rodzina posiada swój indywidualny plan pracy, który jest opracowywany na podstawie obserwacji i konsultacji z pracownikiem socjalnym. Czas realizacji planu zależy od zaangażowania członków rodziny i tempa w jakim współpracują. Po zakończonej współpracy, rodzina zostaje objęta półrocznym monitoringiem w celu stwierdzenia faktycznej poprawy sytuacji.

W sytuacji gdy rodziny, pomimo otrzymanego wsparcia, nie są w stanie realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzieci mogą zostać umieszczone w pieczy zastępczej. Na koniec grudnia 2025 roku w pieczy zastępczej, przebywało 14 dzieci, za które MOPS w Korszach ponosił odpłatność, z tego: 4 dzieci przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dom Dziecka), a 10 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

4.2. Sytuacja osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu

Osoby wymagające wsparcia w codziennym funkcjonowaniu to osoby, które ze względu na stan zdrowia, niepełnosprawność czy podeszły wiek nie są w stanie samodzielnie zrealizować co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. W tym kontekście można więc mówić najczęściej o osobach z niepełnosprawnościami, osobach chorujących długotrwale oraz osobach starszych.

Zachowanie odpowiedniego poziomu zdrowotności społeczeństwa stanowi obecnie poważne wyzwanie, ze względu m.in. na postępujące starzenie się społeczeństwa, zanieczyszczenie środowiska i zmiany klimatyczne, niewłaściwą dietę, mało aktywny tryb życia itp. Jednocześnie jednym z zadań gminy jest ochrona zdrowia, czyli działalność, której celem jest zapobieganie chorobom i ich leczenie, utrzymanie rozwoju psychicznego, fizycznego i społecznego człowieka, przedłużanie życia, a także zapewnienie zdrowego rozwoju następnym pokoleniom. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje zdrowie nie tylko jako całkowity brak choroby, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Zdrowie jest zatem jedną z podstawowych wartości, warunkujących prowadzenie produktywnego i satysfakcjonującego życia. Przewlekła lub ciężka choroba może zaś stanowić barierę w wypełnianiu ról zawodowych, rodzinnych i społecznych.

Problemy zdrowotne mogą być jedną z przyczyn ubóstwa i innych problemów osób i rodzin. Zaburzają bowiem ich prawidłowe funkcjonowanie w wielu aspektach, niejednokrotnie przyczyniając się do obniżenia jakości życia i wystąpienia trudnych sytuacji, takich jak utrata pracy, niemożność podjęcia zatrudnienia, trudności finansowe i zadłużenie, wynikające z wysokich kosztów leczenia przy niskich dochodach lub ich braku, uzależnienia, konflikty w rodzinie, a także inne problemy zdrowotne takie jak np. depresja.

Podobnie może wyglądać sytuacja w przypadku niepełnosprawności, która w świetle definicji WHO, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”¹. W polskim ustawodawstwie, niepełnosprawność została zdefiniowana jako trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy². Niepełnosprawność może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień.

W świetle danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2021 roku w Gminie Korsze zamieszkiwało 1 351 osób z niepełnosprawnościami, w tym 632 mężczyzn i 719 kobiet. Spośród wszystkich osób z niepełnosprawnościami w gminie, 987 to osoby niepełnosprawne prawnie, a 364 to osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Wśród głównych powodów korzystania przez mieszkańców Gminy Korsze ze świadczeń z pomocy społecznej są dwa bezpośrednio związane ze zdrowiem. W 2025 roku w 244 rodzinach funkcjonowały osoby wymagające wsparcia związanego z długotrwałą lub ciężką chorobą, w których żyło 395 osób. W porównaniu do 2023 roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 31, natomiast liczba osób w tych rodzinach spada o 74.

¹ Cyt. za <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/niepelnosprawnosc;3947453.html>

² Art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność członka rodziny w 2025 roku była powodem wsparcia 213 rodzin z terenu gminy, w których funkcjonowało 331 osób. Liczba tych rodzin w omawianej perspektywie zmniejszyła się o 9, natomiast liczba osób w nich funkcjonujących spadła o 35.

Osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorujące i ich rodziny często w większym stopniu niż inni członkowie społeczności lokalnej narażone są na ubóstwo i wykluczenie. Mogą doświadczać odrzucenia zarówno w wymiarze personalnym, przez środowisko społeczne, jak i na gruncie zawodowym. Osoby z niektórymi rodzajami niepełnosprawnościami mierzą się w codziennym funkcjonowaniu z barierami architektonicznymi, technicznymi oraz w komunikowaniu się, przez co ich uczestnictwo w życiu społecznym jest utrudnione. Ponadto jednym z częściej doświadczanych problemów jest niedostatek środków finansowych oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji. W rodzinach, w których przynajmniej jeden z członków jest osobą zależną, wymagającą stałej opieki, nasilają się problemy związane z godzeniem pracy zarobkowej i innych obowiązków, a także przemęczenie i wypalenie osoby bliskiej sprawującej opiekę nad osobą chorującą lub z niepełnosprawnościami.

Również wiek może stanowić przyczynę zaistnienia konieczności wsparcia osoby. Według Światowej Organizacji Zdrowia, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości. Jednak pierwsze zmiany biologiczne, które oznaczają początek starości, zaczynają się w organizmie ludzkim już po czterdziestce. To wtedy słabnie zdrowotność oraz obniża się sprawność, rośnie zagrożenie przewlekłą chorobą i niepełnosprawnością. W wieku starszym te zmiany się nasilają – spada stężenie hormonów, spowalniają się funkcje poznawcze, motoryczne i pamięć, zaś występujące schorzenia dotyczą najczęściej układu krążenia (choroba wieńcowa, nadciśnienie), zmian nowotworowych, cukrzyca typu 2 i choroby układu kostno-stawowego. Osłabieniu ulega system immunologiczny, zdolność regeneracji po wysiłku oraz przystosowywanie się organizmu do zmiennych warunków³.

Jednak to, w jakiej kondycji psychicznej, emocjonalnej, fizycznej i społecznej dana osoba wkracza w wiek seniorski, zależy od mnóstwa czynników. Przede wszystkim jest efektem tego, jaki tryb życia osoba prowadziła, np. czy uprawiała sport lub inne aktywności na świeżym powietrzu, dobrze się odżywiła, stroniła od używek, jaką pracę wykonywała, a także czy budowała pozytywne relacje z bliskimi oraz znajomymi. W związku z tym, sytuacja życiowa danej osoby w wieku 60+ może się diametralnie różnić od jej rówieśników. Warto również wskazać, że sytuacja materialna wielu osób starszych jest trudna. Minimalna emerytura rolnicza lub pracownicza, a w bardziej skrajnych sytuacjach (gdy osoba nie wypracowała prawa do emerytury) renta rodzinna, renta socjalna lub inne świadczenia z pomocy społecznej, mogą okazać się nie wystarczające do pokrycia kosztów życia, zwłaszcza w sytuacji problemów zdrowotnych i rosnących wydatków na leki i wizyty u lekarzy.

³ https://www.doz.pl/czytelnia/a12239-Zrozumiec_seniora_-_potrzeby_i_emocje_osob_starszych

Ponadto, seniorzy z różnych względów są bardziej narażeni na samotność i izolację społeczną. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, których długość życia jest dłuższa niż mężczyzn⁴. Po śmierci współmałżonka oraz usamodzielnieniu się dzieci, osoba starsza pozostaje sama w miejscu zamieszkania. Nie mając żadnego obowiązku społecznego (np. nauka, praca) oraz oparcia w rodzinie czy w otoczeniu sąsiedzkim, w obliczu rosnących problemów zdrowotnych, barier finansowych i komunikacyjnych oraz malejących kontaktów społecznych, może stracić sens życia, popaść w depresję.

W obliczu powyższych problemów, seniorzy na pewnym etapie życia potrzebują pomocy innych osób w zaspokojeniu codziennych potrzeb (np. zakupy, przygotowanie posiłku, pielęgnacja i higiena ciała), jednakże nierzadko tej pomocy są pozbawieni. W takich przypadkach interwenują służby społeczne. W 2025 roku pomocą społeczną objętych było 71 rodzin emerytów i rencistów, w których funkcjonowało 127 osób, przy czym 47 rodzin było jednoosobowych, 11 rodzin dwuosobowych, 7 rodzin trzyosobowych i 6 rodzin liczyło 4 i więcej osób. W porównaniu do 2023 roku liczba rodzin emerytów i rencistów objętych wsparciem zmniejszyła się o 20, a liczba osób w tym rodzinach spadła o 37.

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2025 roku pomoc w postaci usług opiekuńczych otrzymywały 34 osoby, czyli o 11 osób więcej niż w 2023 roku.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2025 roku w DPS w przebywało 14 mieszkańców gminy, czyli o 2 osoby więcej niż w 2023 roku.

Porównując te liczby z danymi demograficznymi można dojść do wniosku, że skala zapotrzebowania na wsparcie jest wciąż relatywnie niewielka, jednakże wraz z dalszym wzrostem liczb seniorów oraz wydłużaniem się okresu trwania życia, a także pogarszaniem stanu zdrowia i rosnącym osamotnieniem osób starszych, zapotrzebowanie na świadczenie usług opiekuńczych oraz innych działań pomocowych będzie rosnąć. Oprócz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy również mieć na uwadze także potrzebę kreowania warunków aktywności i rozwoju osób starszych, w tym między innymi aktywności edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej, fizycznej. Osoby w wieku od 60 lat wwyż to nie tylko osoby wymagające pomocy, ale także osoby, które mogą jeszcze pracować, działać społecznie, pomagać innym, uczyć się i rozwijać. Mają też potencjał zbudowany na latach doświadczeń i pracy, który należy diagnozować i zagospodarowywać dla dobra wspólnego. Z racji tego, że w najbliższych latach osób w starszych grupach wiekowych będzie przybywać, już teraz można

⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/trwanie-zycia/trwanie-zycia-w-2019-roku,2,14.html>

mówić nie tylko o społeczeństwie starzejącym się, ale o społeczeństwie różnego wieku, czyli takim, w którym każda grupa wiekowa ma zadania do spełnienia.

4.3. Dysfunkcje społeczne

Przemoc domowa i uzależnienia stanowią poważne dysfunkcje rodzin oraz dysfunkcje społeczne, które w sposób negatywny wpływają na funkcjonowanie społeczeństwa. Problemy te wiążą się niejednokrotnie z naruszeniami prawa oraz powszechnie przyjętych norm społecznych, a także bardzo często z degradacją psychiczną i/lub fizyczną osób nimi dotkniętych. Ponadto towarzyszą im trudności życiowe i bariery, takie jak: ubóstwo w sferze materialnej i intelektualnej, bierność społeczno-zawodowa, niski poziom kompetencji interpersonalnych, niedojrzałość emocjonalna rodziców, nieumiejętność pełnienia ról rodzicielskich i małżeńskich, problemy opiekuńczo-wychowawcze. Kwestie te przenoszą się na otoczenie sąsiedzkie oraz środowisko szkolne. W odniesieniu do dzieci i młodzieży skutkiem negatywnych zjawisk są m.in. zaburzenia emocjonalne, schorzenia zdrowotne, trudności w przystosowaniu się do środowiska oraz w kontaktach z innymi ludźmi, mogące objawiać się depresją, nerwicami lub nadpobudliwością, zachowaniami agresywnymi i ryzykownymi, niską motywacją do nauki oraz słabymi wynikami w szkole, a także brakiem pasji i zainteresowań. Konsekwencją dysfunkcji systemu rodzinnego są ponadto przypadki ograniczania władzy rodzicielskiej przez sąd oraz umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Definicja ustawowa przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej*. W jej świetle stanowi ona jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Istotną dysfunkcją wpływającą na funkcjonowanie osób i rodzin są uzależnienia. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje uzależnienie jako stan psychiczny i fizyczny, wynikający z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji,

korzystanie z internetu czy robienie zakupów⁵. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Wśród dominujących powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie Korsze występuje alkoholizm. Wsparcie z jego tytułu w 2025 roku zostało udzielone 54 rodzinom (71 osobom), co oznacza wzrost ich liczby o 5 rodzin i spadek o 3 osoby w rodzinach w porównaniu do 2023 roku. W 2025 roku z powodu narkomanii z pomocy społecznej korzystały 2 rodziny (2 osoby), a w 2024 roku było to 5 rodzin (6 osób). Z powodu przemocy domowej w 2025 roku pomoc społeczną otrzymywało 5 rodzin i 19 osób, czyli tyle samo co w 2023 roku.

Ważnych informacji dostarczają sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2024 roku Komisja rozpatrzyła ogółem 47 spraw w związku z przeprowadzeniem rozmów motywujących do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione od alkoholu, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, uchylają się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny. Na posiedzenia Komisji zaproszono łącznie 95 osób, z czego 47 to osoby względem których wszczęto postępowanie w przedmiocie leczenia odwykowego, natomiast 48 osób to świadkowie mający związek z postępowaniem. W wyniku podjętych czynności 4 osoby skierowano do biegłych sądowych (psychologa i psychiatry) w celu wydania opinii psychiatryczno-psychologicznych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu oraz 4 wnioski skierowano do Sądu Rejonowego w Kętrzynie w celu zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego w zakładzie lecznictwa odwykowego.

W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej istotne są dane Zespołu Interdyscyplinarnego. W jego ramach w 2025 roku wszczęto 19 nowych procedur związanych z przemocą domową, a 17 procedur kontynuowano z lat poprzednich. Spośród nowych procedur 14 zostało wszczętych przez policję, 4 procedury wszczęli pracownicy socjalni, a 1 procedura została wszczęta przez przedstawicieli oświaty. Działaniami w ramach procedur objęto 57 osób. Z analizy Niebieskich Kart wynika, że najczęściej w rodzinach stosowana była przemoc psychiczna (42 przypadki), fizyczna (29 przypadków) i ekonomiczna (10 przypadków). Najczęściej przemocą dotknięte były kobiety, jednak odnotowano też przemoc stosowaną wobec mężczyzn, osób z niepełnosprawnością, osób starszych, a w 22 przypadkach były to dzieci.

Inne dysfunkcje społeczne są słabiej rozpoznane. Niemniej jednak, szczególnie po okresie pandemii i związanej z nią izolacji społecznej, sygnalizuje się wzrost zagrożenia w szczególności uzależnieniem od internetu i gier, cyberprzemocą, a także wzrost skali występowania depresji

⁵Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112184>.

i zaburzeń psychicznych, szczególnie u dzieci i młodzieży. Mogą one objawiać się nieco inaczej niż u dorosłych, poprzez m.in. nasilenie zachowań agresywnych, destrukcyjnych i autodestrukcyjnych, takich jak na przykład samookaleczanie. W świetle raportu „Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym” z badania przeprowadzonego na zlecenie Fundacji UNaweza, obraz dzieci i młodzieży, jaki wyłania się z pozyskanych wyników, to obraz przepełniony samotnością, skrajnie niską samooceną i niskim poczuciem sprawczości. Roboczo nazwaliśmy ten stan „triadą kryzysu psychicznego dzieci i młodzieży”, która przyczynia się między innymi do dramatycznego wzrostu myśli samobójczych wśród młodych ludzi, zachowań samobójczych i podejmowanych zamachów samobójczych. W dużym uproszczeniu dzieci w kryzysie psychicznym to dzieci przekonane o tym, że nic nie znaczą, niczego nie potrafią i dla nikogo nie są ważne. Obraz ten dopełnia niski poziom zaufania społecznego młodych, brak wiary w skuteczność profesjonalnej pomocy czy wsparcia społecznego i skala doświadczanej przemocy rówieśniczej, domowej oraz doświadczania hejtu⁶.

4.4. Bierność zawodowa, bezrobocie i ubóstwo

Ubóstwo i bezrobocie to dwa zjawiska ściśle ze sobą powiązane, choć nie zawsze brak płatnej pracy oznacza brak stałego dochodu, a w efekcie niski status materialny. Zjawisko bezrobocia można analizować w oparciu o statystyki PUP, jednak nie oddaje to do końca skali szerszego zjawiska, czyli braku płatnego zatrudnienia. Część osób zarejestrowanych w PUP to osoby, które tylko formalnie są bezrobotne, ponieważ pracują w „szarej strefie”. Z drugiej strony poza rejestrami PUP pozostają osoby poszukujące pracy na własny rachunek, a także biernie zawodowo, które teoretycznie mogłyby pracować, jednak nie mają do tego motywacji, brakuje im kompetencji życiowych lub odpowiednich kwalifikacji. Nieaktywne są dość często również osoby, które mają ograniczony dostęp do rynku pracy ze względu na specyficzne cechy. Wielodzietność, niepełnosprawność, bezdomność czy alkoholizm powodują, że podjęcie i utrzymanie się w pracy może być szczególnie trudne, ponieważ bariery tkwią nie tylko w świadomości jednostek, ale też całego społeczeństwa (np. stereotypy dotyczące niższej wydajności pracowników z niepełnosprawnościami) oraz systemu pomocy instytucjonalnej.

W grudniu 2025 roku w rejestrze PUP w Kętrzynie zarejestrowanych było 545 osób bezrobotnych z terenu Gminy Korsze, co oznacza zwiększenie ich liczby o 12 osób w porównaniu do 2023 roku. Bezrobocie w gminie jest zróżnicowane pod kątem cech socjodemograficznych osób pozostających w rejestrach PUP. Z punktu widzenia wsparcia osób doświadczających bezrobocia kluczowe znaczenie mają czynniki indywidualne, które wpływają na zdolność i motywację do podjęcia zatrudnienia. Jednym z takich czynników jest płeć. W 2025 roku większość zarejestrowanych osób z terenu gminy stanowili mężczyźni (53,9%). Analiza cech socjodemograficznych bezrobotnych mieszkańców gminy wskazuje, że w grudniu 2025 roku 17,2% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby do 30 roku życia. Jest to grupa należąca do katalogu grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Młodzi bezrobotni nierzadko bowiem charakteryzują się niewielkim doświadczeniem zawodowym bądź wykształceniem

⁶ J. Flis, M. Dębski, *Młode Głowy. Otwarcie o zdrowiu psychicznym*. Raport z badania dotyczącego zdrowia psychicznego, poczucia własnej wartości i sprawczości wśród młodych ludzi. 2023, s. 6.

nieadekwatnym do potrzeb rynku pracy, a przy tym mogą mieć zbyt wysokie oczekiwania względem wynagrodzenia.

Tabela 8. Bezrobotni w Gminie Korsze w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	2023	2024	2025
Ogółem	533	521	545
Kobiety	269	256	251
Mężczyźni	264	265	294
Do 25 roku życia	49	60	53
Do 30 roku życia	105	106	94
Powyżej 50 roku życia	176	167	179
Długotrwale bezrobotni	363	333	369

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE BDL GUS.

Barier na rynku pracy mogą doświadczać również osoby po 50 roku życia. W Gminie Korsze w 2025 roku stanowiły one prawie jedną trzecią bezrobotnych (32,8%). Sytuacja tych osób nierzadko jest skomplikowana. Mogą to być osoby dysponujące wieloletnim doświadczeniem zawodowym, ale przy tym mieć nieaktualne kwalifikacje; lub nie mieć doświadczenia w pracy w ogóle ze względu na wcześniejsze zajmowanie się domem i wychowaniem dzieci bądź podlegać stereotypom dotyczącym osób starszych na rynku pracy. Wszystko to może mieć wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia.

Osoby należące do kategorii osób długotrwale bezrobotnych w 2025 roku, w liczbie 369, stanowiły aż 67,7% wszystkich bezrobotnych z gminy. W porównaniu do 2023 roku ich liczba wzrosła o 6, a odsetek w strukturze zmniejszył się o 0,4 punktu procentowego.

Bezrobocie stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Korsze. W 2025 roku z tego tytułu wsparcie otrzymało 307 rodzin, w których funkcjonowało 629 osób. W porównaniu do 2023 roku liczba rodzin zmniejszyła się o 58, natomiast liczba osób w tych rodzinach spadła o 166.

Nierzadko konsekwencją bierności zawodowej i bezrobocia jest ubóstwo, będące zjawiskiem społecznym polegającym na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny⁷. Może ono być mierzone zarówno w sposób absolutny, co oznacza niewystarczające środki finansowe na zaspokojenie podstawowych potrzeb osoby lub rodziny, bądź w sposób relatywny, kiedy odzwierciedla nierówności społeczne i związane jest z porównaniem poziomu życia danej osoby czy rodziny do średniej w społeczeństwie.

Ubóstwo stanowi jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, przy czym musi ono współwystępować z innym powodem wskazanym w artykule 7 ustawy o pomocy społecznej. W 2025 roku z tytułu ubóstwa świadczenia z pomocy społecznej otrzymało 71

⁷ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ubostwo;3990730.html>

rodzin, w których funkcjonowało 87 osób. W porównaniu do 2023 roku liczba rodzin spadła o 14, natomiast liczba osób w rodzinach zmniejszyła się o 13.

Jednym z przejawów ubóstwa jest bezdomność. Ze wsparcia OPS z tego powodu w latach 2023-2025 korzystało od 17 do 19 rodzin i od 19 do 20 osób w tych rodzinach. Bezdomność może stanowić efekt różnych przyczyn, wśród których można wskazać rozpad rodziny, uzależnienie, brak stałych dochodów lub niski ich poziom, eksmisję oraz uzależnienia. Zadaniem gminy jest zapewnienie osobom dotkniętym problemami bezdomności tymczasowego schronienia przez przyznanie miejsca w noclegowni, schronisku bądź ogrzewalni dla osób bezdomnych.

5. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

W świetle przeprowadzonej diagnozy sytuacja społeczna Gminy Korsze jest dość silnie zależna od uwarunkowań, na które często nie ma wpływu bądź ten wpływ jest ograniczony, takie jak np. zmiany prawne, ruchy społeczne, zjawiska przyrodnicze czy tendencje demograficzne. Czynniki te powodują, że w najbliższych latach przed gminą będą pojawiać się wyzwania, a zmierzenie się z nimi będzie wymagało uwzględnienia, wynikających z diagnozy, strategicznych uwarunkowań rozwoju społecznego oraz prognozy zmian w zakresie objętym Strategią.

Liczba mieszkańców gminy w ostatnich kilku latach zmniejsza się, a jednocześnie w strukturze wiekowej rośnie odsetek osób w wieku senioralnym. Jeżeli nie pójdzie za tym adekwatny wzrost liczby osób w przedprodukcyjnym okresie życia, głównie ze względu na to, że decyzje prokreacyjne podejmowane są obecnie coraz później, a dominującym modelem rodziny staje się model 2+1, który nie zapewni prostej zastępowalności pokoleń, to w strukturze społeczeństwa coraz większy odsetek będą stanowić ludzie starsi, natomiast najmłodsze grupy wiekowe będą miały coraz mniejszy udział. Będzie się to wiązało z rosnącymi potrzebami, głównie w sferze pomocy społecznej i opieki zdrowotnej – zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, medyczne, pielęgnacyjne, edukacyjne czy aktywizacyjne. Istotne będzie funkcjonowanie i dostosowywanie do potrzeb społecznych instytucjonalnego i organizacyjnego systemu wsparcia osób starszych i o ograniczonej sprawności, a także zwiększanie dostępności form i usług sprzyjających wzrostowi ich aktywności społecznej oraz zawodowej.

Ważnym aspektem lokalnej polityki społecznej powinna być aktywizacja zawodowa mieszkańców pozostających bez pracy, zarówno zarejestrowanych w urzędzie pracy, jak i biernych zawodowo, nie podejmujących żadnych wysiłków w kierunku pozyskania zatrudnienia. W szczególności należy zwrócić uwagę na osoby w wieku od 50 lat wzwyż, osoby do 30 roku życia, a także osoby długotrwale bezrobotne. Wyzwaniem staje się obecnie również zapewnienie dostępności do aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami i innych, których mobilność ogranicza wiek czy stan zdrowia.

Szczególnym wsparciem należy obejmować rodziny z dziećmi, w tym wielodzietne, niepełne, borykające się z trudnościami codziennego życia i dysfunkcjami, takimi jak przemoc czy uzależnienia. Trzeba wspierać je w szczególności w obszarach kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, rozwoju dzieci i młodzieży, aktywności i integracji społecznej rodzin czy przezwycięzania trudności życiowych. Ważne jest, aby dążyć do rozwiązań, które nie uzależniają wsparcia od dochodu rodziny, natomiast sprzyjają skorzystaniu z niego rodzinom, które przekraczają tzw. próg dochodowy, co nie oznacza, że nie doświadczają żadnych trudności i problemów. Istotnym obszarem jest tworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, poprzez ofertę różnego rodzaju zajęć rozwijających zainteresowania, wzmacniających ich kompetencje, a także wspierających w obliczu aktualnych wyzwań, w tym związanych ze światem cyfrowym.

W świetle statystyk pomocy społecznej, do dominujących problemów na terenie Gminy Korsze należy zaliczyć bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzebę ochrony macierzyństwa, ubóstwo. Przewyciężanie tych problemów jest trudne, ponieważ najczęściej mają utrwalony charakter. Znacząca liczba rodzin dotkniętych chorobą i niepełnosprawnością prawdopodobnie będzie stale korzystać z tego tytułu z pomocy społecznej.

Do wyzwań lokalnej polityki społecznej należy też zaliczyć różne rodzaje uzależnień, w tym nie tylko od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, narkotyki czy dopalacze, ale także uzależnienia behawioralne np. od internetu, komputera czy hazardu. Są one trudne do wykrycia i zdiagnozowania, a często mają nieświadomiony charakter bądź nie zostają ujawnione przez osoby nimi dotknięte ze względu chociażby na poczucie wstydu czy brak wiary w możliwość uzyskania skutecznej pomocy. Oba rodzaje uzależnień są niebezpieczne ze względu na ich wpływ na zdrowie fizyczne, a także na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne osób oraz rodzin. Niejednokrotnie prowadzą nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Biorąc pod uwagę wskazane wyżej wyzwania, należy podkreślić, że w zakresie realizacji Strategii ważna jest współpraca międzyinstytucjonalna, która umożliwi podejmowanie wielopłaszczyznowych działań w zakresie nie tylko diagnozowania i rozwiązywania problemów społecznych, ale przede wszystkim kreowania dobrej jakości życia mieszkańców. Dostępność usług społecznych może być zwiększona poprzez aktywność podmiotów ekonomii społecznej, dlatego ważne jest kreowanie warunków do ich rozwoju, a także angażowania się obywateli oraz tworzonych przez nie organizacji w kształtowanie polityk publicznych, we współdecydowanie w sprawach lokalnych, jak również sprawna wymiana informacji pomiędzy władzą i mieszkańcami. Należy mieć również na uwadze współczesne trendy definiujące politykę społeczną w Polsce, m.in. deinstytucjonalizację i rozwój usług społecznych. Na poziomie gmin będą się one wiązały m.in. z koniecznością budowy skutecznego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

6. Cele i kierunki działań

Nadrzędnym celem lokalnej polityki społecznej jest poprawa jakości życia ludności gminy, na którą składa się szereg czynników kształtujących warunki życia wspólnoty oraz poszczególnych rodzin i osób samotnie gospodarujących. Wynika stąd potrzeba integracji działań sektorowych w ramach pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, kultury, sportu, zdrowia, mieszkalnictwa i polityki prorodzinnej, w ścisłym powiązaniu z realizowanymi w gminie inwestycjami „twardymi” w infrastrukturę techniczną oraz gospodarkę. Strategiczna wizja rozwoju społecznego zakłada zatem zmiany na lepsze w wielu dziedzinach życia mieszkańców.

Część wdrożeniowa Strategii została usystematyzowana w formie celów strategicznych. Każdy z nich dotyczy innego wycinka rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane i wszystkie służą realizacji celu głównego Strategii. W związku z tym, wszystkie cele należy rozpatrywać łącznie w kontekście rozwoju społecznego gminy, uwzględniając jednak to, że wdrożenie założeń jednego z nich będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych. Cele odpowiadają na omówione wyzwania strategiczne, przy czym jeden z nich, dotyczący aktywizacji i integracji mieszkańców, ma charakter przekrojowy i wywodzi się z założenia, że aktywna i zintegrowana społeczność tworzy lokalny potencjał służący przeciwdziałaniu i rozwiązywaniu problemów społecznych.

Cel główny Strategii brzmi:

Rozwój usług społecznych służących zwiększaniu jakości życia mieszkańców Gminy Korsze

Osiągnięciu celu głównego będzie służyć realizacja celów strategicznych i operacyjnych, poprzez każdorazowo określony katalog działań, wyznaczający kluczowe, niezbędne kierunki zaangażowania władz samorządu, jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów lokalnych. Nie jest katalogiem zamkniętym, więc jeżeli w trakcie wdrażania Strategii pojawią się jeszcze inne pomysły (projekty) wpisujące się w jej cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zapewnianiu warunków rozwoju dzieci i młodzieży

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci	1) Organizowanie różnych form edukacji rodziców i opiekunów, dotyczących rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, takich jak m.in. „Szkoła dla rodziców”, trening kompetencji rodzicielskich. 2) Zapewnienie wsparcia w postaci pracy socjalnej, asystentury rodzinnej oraz rodzin wspierających, rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji. 3) Organizowanie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, prawnego i innego dostosowanego do potrzeb osób i rodzin, w tym dzieci i młodzieży. 4) Integracja rodzin w środowisku lokalnym poprzez m.in. organizację wydarzeń integracyjnych, upowszechnianie pozytywnego wzorca rodziny. 5) Rozwój wolontariatu międzypokoleniowego, w tym jako formy aktywności i rozwoju młodzieży. 6) Diagnozowanie sytuacji problemowych w rodzinach wraz z oceną sytuacji dziecka pod kątem zapewnienia mu bezpieczeństwa. 7) Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dotyczących organizacji pieczy zastępczej i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.
2. Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia	
3. Zwiększenie efektywności lokalnego systemu wsparcia dziecka i rodziny	
Wskaźniki realizacji działań <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym potrzeby ochrony wielodzietności. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny. ▪ Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego. ▪ Liczba przedsięwzięć służących wsparciu i aktywizacji rodzin. 	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 2. Tworzenie warunków służących zaradności, samodzielności i aktywności zawodowej mieszkańców

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie kompetencji mieszkańców sprzyjających aktywności i samodzielności	1) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami rynku pracy oraz pracodawcami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców gminy, w szczególności osób należących do grup <i>defaworyzowanych</i> . 2) Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej oraz możliwości uzyskania wsparcia przez osoby planujące prowadzić działalność gospodarczą w ramach spółdzielni socjalnej, fundacji lub stowarzyszenia.
2. Zmniejszanie barier utrudniających dostęp mieszkańców do aktywizacji zawodowej	3) Rozwój wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i innych form wsparcia środowiskowego osób i rodzin, w tym także jako etap przygotowujący do zatrudnienia. 4) Zapewnienie najuboższym mieszkańcom podstawowych warunków egzystencjalnych, w tym szczególnie osobom bezdomnym w zakresie schronienia, posiłków i ubrania.
3. Poprawa warunków socjalno-bytowych osób i rodzin mieszkających w gminie	5) Działania wspierające powrót do naturalnego życia społecznego osób doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym oraz osób bezdomnych, a także innych osób doświadczających izolacji i wykluczenia społecznego. 6) Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr dla osób i rodzin najbardziej potrzebujących oraz osób w sytuacji kryzysowej. 7) Udzielanie wsparcia finansowego, pomocy rzeczowej oraz świadczenia usług rodzinom i osobom znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
Wskaźniki realizacji działań	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, w tym m.in. kobiety, długotrwale bezrobotni, bezrobotni do 30 roku życia i powyżej 50 lat. ▪ Liczba bezrobotnych z terenu gminy, którzy wzięli udział w różnych formach aktywizacji zawodowej. ▪ Liczba zorganizowanych zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących. 	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 3. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale chorujących oraz seniorów

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zapewnienie możliwości rozwoju aktywności osób niepełnosprawnościami, długotrwale chorujących oraz seniorów	1) Organizacja, inicjowanie i wspieranie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i fizycznej, takich jak spotkania edukacyjne, warsztaty, zajęcia, prelekcje itp.
2. Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	2) Rozwój usług opiekuńczych, usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, teleopieki, pomocy sąsiedzkiej .
3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale chorujących oraz seniorów	3) Organizacja usług adekwatnych do potrzeb osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, takich jak usługa „Złotej rączki”, usługa transportowa, usługa sprzątnia, usługi pielęgnacyjne itp.
	4) Wsparcie opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez m.in. organizację opieki wytchnieniowej, szkoleń i wsparcia psychologicznego.
	5) Tworzenie i rozwój ośrodków wsparcia dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, takich jak np. dzienny dom pobytu, środowiskowy dom samopomocy, klub seniora.
	6) Zapewnianie miejsc w mieszkaniach treningowych i wspomaganych zapewniających usługi bytowe oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w życiu codziennym i realizacji kontaktów społecznych.
	7) Wsparcie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami poprzez współpracę z PUP w tym zakresie, a także realizację projektów, staży, szkoleń itp.
	8) Budowanie świadomości społecznej oraz postaw akceptacji i życzliwości wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.
Wskaźniki realizacji działań	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności i długotrwale lub ciężkiej choroby. ▪ Liczba osób korzystających z form wsparcia takich jak usługi opiekuńcze, asystent osobisty, teleopieka i inne. ▪ Liczba opiekunów osób wymagających wsparcia, korzystających z usług społecznych. ▪ Liczba funkcjonujących ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. ▪ Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, które zostały objęte aktywizacją zawodową. 	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie występowaniu problemów przemocy domowej i uzależnień wśród mieszkańców

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie świadomości społecznej w obszarze dysfunkcji	1) Wczesna diagnoza środowisk rodzinnych pod kątem zagrożenia dysfunkcjami, obejmująca interdyscyplinarne procesy służące rozpoznaniu problemów oraz zaplanowaniu działań zaradczych
2. Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych, prewencyjnych i kompensacyjnych w obszarze dysfunkcji społecznych	2) Włączanie się w kampanie i akcje społeczne, służące podnoszeniu wiedzy, w szczególności w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przemocy domowej. 3) Realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz dorosłych, dotyczących różnych rodzajów uzależnień, zachowań ryzykownych, przemocy; z uwzględnieniem problematyki aktualnych zagrożeń, takich jak rozwój technologii, dysfunkcyjne grupy, przekaz medialny itp.
3. Zwiększenie dostępu osób i rodzin do pomocy specjalistycznej w zakresie przemocy domowej i uzależnień	4) Zapewnianie poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego, możliwości tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami doświadczającymi uzależnień bądź przemocy. 5) Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami lub już doświadczających poważnych problemów, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych i kompensacyjnych. 6) Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” jako ważnego elementu profesjonalnego systemu przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym. 7) Upowszechnianie informacji z wykorzystaniem materiałów drukowanych, mediów, bezpośrednich spotkań ze specjalistami i innych środków przekazu na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy, uzależnione i ich rodziny.
Wskaźniki realizacji działań	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy domowej. ▪ Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego. ▪ Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty. ▪ Liczba osób objętych działaniami w ramach procedury Niebieskie Karty. ▪ Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty. 	
Okres realizacji	2026-2035

Cel strategiczny 5. Wzmocnienie lokalnego systemu polityki społecznej

Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Zwiększenie znaczenia ekonomii społecznej w gminie	1) Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej oraz możliwości uzyskania wsparcia przez osoby planujące prowadzić działalność gospodarczą w ramach spółdzielni socjalnej, fundacji lub stowarzyszenia.
2. Tworzenie sprzyjających partytacji obywatelskiej, integracji i aktywności mieszkańców oraz budowaniu tożsamości lokalnej.	2) Rozwój współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniotwórczych i konsultacyjnych, zlecenie realizacji zadań publicznych itd. 3) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności. 4) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partytacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez rozwój świetlic wiejskich oraz wsparcie działań i inicjatyw realizowanych na poziomie sołectw.
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z mieszkańcami i ich organizacjami na rzecz dobra wspólnego	5) Udział osób zaangażowanych w realizację Strategii w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji; 6) Wspieranie kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą domową oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej.
4. Zwiększenie kompetencji kadr realizujących Strategię	7) Działania służące budowaniu odporności i elastyczności działania w sytuacjach nieprzewidywanych i kryzysowych, w tym m.in. szkolenia, tworzenie sieci lokalnych powiązań itp.
Wskaźniki realizacji działań <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych. ▪ Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych w zespołach doradczych, opiniotwórczych, konsultacyjnych i in. ▪ Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami. ▪ Liczba osób biorących udział w szkoleniach i innych formach edukacji. 	
Okres realizacji	2026-2035

7. Założenia wdrożeniowe Strategii

7.1. Usługi społeczne oraz zadania publiczne zlecane podmiotom ekonomii społecznej

W świetle uwarunkowań ustawowych strategia powinna określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Usługi wskazane w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych zawierają się w następujących obszarach: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sferze zadań publicznych wymienia między innymi zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób; wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej; udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa; działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych; promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym; działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego; wspierania i upowszechniania kultury fizycznej. W związku z uchwaleniem ustawy o ekonomii społecznej dodane zostało również zadanie w zakresie działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Usługi społeczne i zadania publiczne, zlecane w trybie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie dotyczą w szczególności zadań wskazanych w programie współpracy. W przyszłości mogą to być również m.in. usługi wspierania rodziny oraz usługi na rzecz osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

7.2. Koordynacja wdrażania Strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak jej opracowanie, należy do zadań własnych gminy o charakterze

obowiązkowym. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Korsze, a także Powiatu Kętrzyńskiego czy podmiotów ekonomii społecznej. Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Gminy Korsze – Burmistrz oraz Rada Miejska, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Korszach.

Strategia jest wieloletnim dokumentem planistycznym, w związku z czym należy wziąć pod uwagę, że w wyniku zmian społeczno-ekonomicznych niektóre jej zapisy mogą stać się nieaktualne jeszcze przed końcem okresu jej obowiązywania. W takiej sytuacji należy podjąć decyzję o jej aktualizacji bądź o opracowaniu nowej Strategii, uwzględniającej nowe uwarunkowania prawne, programowe, społeczne czy ekonomiczne.

Aktualizacja dokumentu, przeprowadzana w trybie, w jakim uchwalona została Strategia, będzie konieczna tylko w przypadku gdy zmianie ulegną obszary priorytetowe i cele strategiczne dokumentu. W pozostałych przypadkach decyzja o aktualizacji zostanie podjęta przez koordynatora wdrażania Strategii. Aktualizacji Strategii nie wymagają natomiast zmiany w katalogu działań służących realizacji celów, ponieważ z założenia jest to katalog otwarty, wykorzystywany w zależności od aktualnych potrzeb oraz umożliwiający realizację innych przedsięwzięć, niż w nim wymienione, o ile wpisują się w cele Strategii. Nie wymagają jej także zmiany i modyfikacje wskaźników, służących monitoringowi działań. Jeżeli w procesie wdrażania Strategii zostanie zidentyfikowana potrzeba rozszerzenia zakresu lub przeformułowania wybranych wskaźników, możliwe jest wprowadzenie zmian bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile zmiany te będą służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii.

7.3. Ramy finansowe

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach Strategii, należy w głównych źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Będą to w szczególności środki krajowe, a także unijne oraz granty i środki prywatne. Jako główne źródło finansowania należy wskazać budżet gminy. W świetle art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej, bezpieczeństwa obywateli czy współpracy ze społecznościami lokalnymi. Zadania te wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe, stanowiąc jednocześnie urzeczywistnienie założeń Strategii, w takim zakresie, w jakim zostało to zaplanowane. Pewien zakres działań jest ponadto możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez Samorząd Gminy, Powiatu oraz Województwa, a także inne jednostki – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień. Istotnym źródłem finansowania zadań jest budżet państwa. Obejmuje ono zarówno transfery w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych, z których niektóre trzeba pozyskać startując

w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe oraz programy ministerstw. Ponadto od 2019 roku jednym ze źródeł finansowania działań na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest Fundusz Solidarnościowy. W jego ramach są realizowane programy takie jak „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, „Opieka wytchnieniowa” oraz „Centra opiekuńczo-mieszkalne”.

Istotne źródło finansowania stanowią także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Z uwagi na to, że Strategia zakłada aktywny udział społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych, a także partnerstwa służące efektywniejszej realizacji polityki społecznej, ważnym źródłem finansowania będą dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne (np. Aktywni+), a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak np. Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO oraz Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

7.4. Monitoring Strategii

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji Strategii. Dane zebrane w jego trakcie są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń.

Wskaźniki realizacji działań, które będą podlegać monitoringowi zostały wskazane przy celach i kierunkach działań. Przewiduje się prowadzenie monitoringu *Strategii* co dwa lata – za każde zakończone dwa lata kalendarzowe wdrażania jej. Przedmiotem monitoringu będą wskaźniki, odnoszące się do kierunków działań, które zostały przyporządkowane obszarom Strategii. Raporty z monitoringu Strategii, stanowiące część sprawozdania z działalności MOPS, powinny zawierać co najmniej osiągnięte wartości wskaźników.

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane dotyczące ludności Gminy Korsze w latach 2022-2024	8
Tabela 2. Wybrane wskaźniki obciążenia demograficznego dotyczące ludności Gminy Korsze w latach 2022-2024	9
Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Korsze w latach 2022-2024	10
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości w Gminie Korsze w latach 2022-2024.....	11
Tabela 5. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w Gminie Korsze w latach 2023-2025	12
Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w formie zasiłków w Gminie Korsze w latach 2023-2025	12
Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Korsze w latach 2023-2025	13
Tabela 8. Bezrobotni w Gminie Korsze w latach 2023-2025	27

Spis wykresów

Wykres 1. Stopa bezrobocia w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i powiecie kętrzyńskim w latach 2022-2024	11
---	----